

Davranış insan bəzəkləridir

Daşkənd Suvarma və Kənd Təsərrüfatı
Mexanika Mühəndisləri İnstitutu
baş müəllim Qodirova Rano Toxtayevna

Yaxşı oğlan əl nüfuzu

Yaxşı quzu evi nüfuzu

Özbəkistanda Müstəqillik Günü qeyd etmələri sayəsində təhsil sistemində köklü dəyişikliklər baş verdi. Bunlara milli dəyərlərin bərpası, milli mənəviyyatın təbliği, xüsusən də şərqi mənəvi ənənələrinə vurğu daxildir. Ən başlıcası, ali təhsildə gəncləri milli adət-ənənələr və mehribanlıq ruhunda tərbiyə etmək vacibdir.

“İman itkisi olduğu yerdə həmişə çirkin şeylər olacaq, mehribanlıqda, birlikdə, qardaşlıqda çatlar olacaq və həyatda heç bir nemət olmayacaq. İman olmadan tam müstəqillik əldə etmək də mümkün deyil. İnam və inanc din tərəfindən formalaşır.”

Həqiqətən də keçmişdə xalqımız arasında böyüyən mükəmməl insanlar əsl insani keyfiyyətlərin sahibi kimi hamıya nümunə olmuşlar. Tərbiyə tarixindən məlumdur ki, cəmiyyətin bir hissəsi hesab olunan hər bir ailədən şərqi etiketinin ilk dərsləri uşağa erkən yaşlarından öyrədilmişdir. Təəssüf ki, son 74 ildə tariximizin incisi olan minillik əxlaq təcrübəsi "köhnəlmiş" olaraq tərk edilmişdir. Şərqi milli təhsil ənənələri əvvəlcə məktəblərdən, sonra ailələrdən sıxışdırıldı. Nəticədə böyüklərə hörmətsizlik, laqeydlik və dinə hörmətsizlik artdı.

Müstəqillik illərində ölkəmizdə gənclərin vətənpərvər milli ənənələrə və dəyərlərə hörmət ruhunda tərbiyəsi, mənəvi və fiziki cəhətdən sağlam nəsil yetişdirilməsi, hüquq və mənafeələrinin qorunması istiqamətində müəyyən işlər görülmüşdür. Eyni zamanda, sahədəki vəziyyət və geniş çeşidli gəncləri narahat edən aktual problemlərin həlli, həyata keçirilmələri, həyatda öz yerlərini tapması üçün müvafiq şəraitin yaradılması, hərtərəfli dəstəklənməsi institutlarda həyata keçirilir. Xüsusilə sevindirici haldır ki, institutlarda müstəqil düşünə bilən, hərtərəfli, təşəbbüskar, cəsarətli, intellektual və yaradıcı potensiala sahib olan, öz potensiallarını xalqın maraqları naminə səfərbər edən çox sayda gənc var.

Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Ş.M.Mirziyoyev gənclərə həsr etdiyi nitqində "Təhsil nə qədər mükəmməl olsa, xalq daha xoşbəxt yaşayacaqdır" dedi. Xüsusilə bu gün İnternetin təsiri altında gənclər çox şey oxumadan cəmiyyət haqqında düşünürlər, İnternetdəki məlumatlara güvənərək gənclərin zehində mənəvi boşluq yaradırlar.

Tarixə, xüsusən də əcdadlarımıza nəzər yetirsək, Qurani-Kərim və Məhəmməd Peyğəmbərin (Ona Allahın salavatı və salamı olsun) sünnəsi proqramlı bir tətbiqdir və alimlərimizin və hökmdarlarımızın kitabları etibarlı bir təhsil mənbəyi kimi xidmət edir. Ən əsası, İslam əxlaqı uşaqların dürüst, təmiz, çalışqan, bilik axtaran və yetkinlərə, xüsusən də valideynlərə hörmət ruhunda tərbiyə edilməsini tələb edirdi. [2]

Milli tərbiyə uşağın tərbiyəsini altı cəhətdən tövsiyə edir: sağlamlıq və bədən tərbiyəsi, mənəvi tərbiyə, gözəllik tərbiyəsi, əxlaq tərbiyəsi, vicdan təhsili, dini və mənəvi tərbiyə. Məhəmməd Peyğəmbərin (ona Allahın salavatı və salamı olsun) aşağıdakı hədislərində: "Heç bir ata övladlarından daha böyük bir xasiyyət miras ala bilməz" və başqa bir hədisdə: "Möminə verilən ən yaxşı şey yaxşı davranışdır" deyilir.

Etiket elə bir incədir ki, istər böyük, istərsə də kiçik olsun. Buna görə də əcdadlarımız hər zaman etiket sözünün həqiqətlərini izləməkdə yaşayırdılar. Bir dəfə, bir uşağın tərbiyəsində "mənim uşağım", "uşağınız" kimi bir şey yox idi, əksinə bir uşağa yeddi qonşu valideyn çağırmaq bir şəkil idi. Ölkəmiz müstəqillik qazandıqdan bəri həyatımızda çox böyük dəyişikliklər baş verdi. Dünyanı bir ömür boyu görməməyə məhkum olan qızıl səhifələrimiz açılır, milli adət-ənənələrimiz canlanır, böyük alim və sərkərdələrimizin - Nəcmiddin Kubro, Əhməd Yassavi, Bahauddin Naqshbandi, İsmayıl əl-Buxari, At-Termizi, Əmir Temur, Ulugbek və onların qayğısına maraq artır.

Ailə tərbiyənin ən əsas yeri olan cəmiyyət anlayışıdır. Milli müstəqillik anlayışının insanların qəlbində və zehmində aşılması ailədən başlayır.

Sevindirici haldır ki, özbək ailəsi bənzərsiz, nemətlərlə zəngindir, böyüyən uşaqların tam hüquqlu insan kimi böyüdükləri və xalqımızın irsinə daim hörmətlə yanaşıldığı bildirilir. Ailə gözəlliyi ölkəmizin qürurudur. Daşkənddə yeddi yüz mindən çox ailə yaşayır. onların arasında çox varlı ailələr var.

Dövlətimiz ailələri möhkəmləndirmək və oğlan və qız uşaqlarının sağlam və ahəngdar bir nəsil kimi böyümələrini təmin etmək üçün daim çalışır.

Bu, ölkəmizin gələcəyi olan gəncləri yetişdirəcək ailəyə əsl qayğı, diqqət nümunəsidir.

Bir insanın ən saf və saf duyğuları, ilk həyat anlayışları və təsəvvürləri ailənin qəlbində formalaşır. Bir uşağın xarakterini, təbiətini və dünyagörüşünü təyin edən əxlaqi meyar və münasibətlərin - xeyirxahlıq və xeyirxahlıq, nəciblik və xeyirxahlıq, ornomus və andisha kimi anlayışların əsaslarının da ailədə müəyyənləşdirilməsi təbii haldır [1].

Buna görə valideynlərə hörmət, onlara olan vəzifə, ömürlük məsuliyyət hissi, ailə mühitində yaranan hər bir insana xas olan insani keyfiyyətlər ailənin mənəvi dünyasını təşkil edir.

Şərqi xalqlarının çox qədim tarixi və mədəni abidəsi olan "Avesto" kitabında qadınların ilahi statusa qaldırıldığı da təsvir edilmişdir. Bəşəriyyətin başlanğıcı üçün ananın adı ilə də bağlıdır və ya yaradılış özü ana deməkdir.

İnsan səs sehrini, sevginin gücünü ana ilahəsi vasitəsi ilə ayırd edə biləcəkdir. İlk sözlərini anasından öyrənir. Bu mənada ana ilahəsi, körpəni dincəltmək üçün deyil, bunun vasitəsilə milli ruh uşağın zehni dünyasına daxil olur. Bu milli ruhdur - vətən hissi.

Gənclərin tərbiyəsində yuxarıda göstərilən prinsiplər ailədə, uşaq bağçasında, məktəbdə, məhəllədə, universitetdə anlayışlar vaxtında formalaşarsa, cəmiyyətdə pisliliyin qarşısını almağa xidmət edir.

Bir sözlə, bölgələrdə mənəvi mühitin sağlamlığını təmin etmək, təşkilati və hüquqi formasından asılı olmayaraq bütün təşkilatların mənəvi və təhsil fəaliyyətlərini əlaqələndirmək və onlara rəhbərlik etmək, mövcud mənəvi problemlərin və ehtiyacların öyrənilməsinə əsaslanaraq "mənəviyyat insanın gözəlliyi" olduğunu gənclərə çatdırmaq vacibdir. çadır Gənclərin mənəvi, əxlaqi, dini və mədəni səviyyəsini yüksəltmək və getdikcə artan intellektual, estetik və mədəni ehtiyaclarını ödəmək, mənəvi və maarifçilik irsinin, adət-ənənələrin və dəyərlərin qorunub saxlanılmasına kömək etmək vacibdir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı:

1. Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Ş.M.Mirziyoyevin "Kamolot" Gənclər İctimai Hərəkatının 2017-ci il IV Qurultayındakı çıxışı.
2. O.To'raeva, A.Nazarov. Etiket .Taşkent müəllimi 1997.
- 3.F.Abdurahimova .Ailə mənəviyyatın və dəyərlərin beşiyidir. Daşkənd "İstiqlol" 2009.
4. Az-az öyrənmək müdrikdir. Xalq atalar sözləri.
5. Böyük mütəfəkkirlərin hikmətli sözləri.